

Hälsoval Stockholm införs vid rödgrön valseger

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet i Stockholms län lanserar idag Hälsoval Stockholm – ett jämlikt och hälsofrämjande alternativ till Vårdval Stockholm. Vi vill skapa en verklig valfrihet för patienterna. En viktig grund i vårt Hälsoval är ett nytt ersättningsystem där pengarna följer patientens val, men till mindre del styrs av antal besök och till större del av vårdtyngd och socioekonomi. Kvalitet ska stå i fokus och det hälsofrämjande arbetet ska ges stort utrymme. Kompetens och utvecklingskraft hos alla vårdens yrken ska tas bättre tillvara än idag. Det gäller inte minst kvinnodominerade yrken som sjuksköterskor, distriktssköterskor och undersköterskor.

Till vår hjälp använder vi oss av två vetenskapligt utformade och väl beprövade system. Adjusted Clinical Groups, ACG, ligger till grund för betalning för patienter efter vårdtyngd. Genom att ”poängsätta” varje patient individuellt utifrån diagnoser, ålder och kön kan vårdcentralen/hälsocentralen få en ersättning som motsvarar varje enskild patients vårdtyngd. Detta görs automatiserat via patientjournalerna och kan sjösättas på några månader. ACG-systemet gör att en mottagning med 100 patienter med svåra diagnoser får mer i fast ersättning än en mottagning som har 100 patienter som är relativt friska. Idag får de båda samma ersättning, trots olika förutsättningar och behov. En del av vårdbehovet avgörs av socioekonomiska faktorer. Även för detta finns en vetenskapligt utformad och väl beprövad metod för att fördela resurser. Care Need Index, CNI, räknar ut ett index för området där mottagningen ligger beräknat på en rad olika faktorer till exempel andelen ensamboende äldre, barn under 15 år och födda utanför OECD-länderna.

Både ACG och CNI ingår som komponenter i Hälsoval Skåne, som de politiska partierna lyckats ena sig kring över blockgränserna. Vi rödgröna vill också att ersättningen för kvalitet ska öka. Det ska löna sig för mottagningar att nå bra hälsoresultat, god tillgänglighet och minska antibiotikaförskrivningen.

Hälsoval Stockholm är ett modernt och mer heltäckande alternativ för att förbättra människors hälsa och utveckla närsjukvården. Vår modell ger vård efter behov på ett rättvist, jämställt och jämlikt sätt över hela länet:

1. Hälsoval Stockholm fördelar den ekonomiska ersättningen med hänsyn tagen till vårdtyngd och socioekonomi. De som har störst behov av vård ska få mer resurser än de som är relativt friska. Detta sker genom att vi inför ACG och CNI.
2. Mottagningarna ges tid och resurser för förebyggande och hälsofrämjande arbete. Genom att göra en betydligt större del av ersättningen fast, baserad på antal listade patienter, vårdtyngd och socioekonomi, får verksamheterna råd att arbeta hälsopedagogiskt med rökavvänjningssamtal, viktminskningsgrupper, uppsökande verksamhet och andra insatser som på sikt leder till färre sjuka och bättre folkhälsa.
3. Hela vårdteamet ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande och kunna ge ett starkare stöd vid psykisk ohälsa och livskriser. Distriktssköterskans roll stärks och hon åläggs ett särskilt folkhälsoansvar. Hälsofrämjande insatser riktas särskilt till områden med stora hälsobehov. Fler hälsokommunikatörer sätts in.
4. Vi inför verklig valfrihet och patientmakt genom ett brett vårdutbud med olika inriktning och kompetenser. Hälsoval Stockholm innebär en tillit till vårdpersonalen att själva organisera sitt arbete och bedöma vilken vårdkompetens som ska möta den enskilda patienten. Patientens val kan påverka vårdteamets sammansättning. Hälsoval Stockholm ersätter till exempel besök hos kiropraktor, naprapat, hälsopedagog, arbetsterapeut, kurator, psykolog och psykoterapeut. Kvalitet ska premieras före korta besök. Vårdpersonalen ska ha stor frihet att själva utforma sitt arbete i samverkan med patienten.
5. Fördelarna med att genom auktorisation undvika konkurrensupphandlingar tas tillvara, men kvalitetskraven på vårdgivarna skärps. Landstingets egen närsjukvård ges åter rätt att starta nyetableringar. Vårdenheter i landstingets egen regi ges också möjlighet att övergå i intraprenader.
6. Vården ska finnas där behoven finns. Fri etablering i den form den har idag avskaffas.
7. Hälsoval Stockholm innebär ett bredare utbud i närsjukvården där fler specialister görs tillgängliga, bland annat inom geriatrik och psykiatri. För att öka möjligheterna till snabb vård utan tidsbokning öppnar också nya akuter vid ett antal närsjukhus, där bland annat barnläkarcompetens ska finnas.

Vårdval Stockholm infördes av den moderatledda majoriteten den 1 januari 2008. Det gjordes i all hast utan några ordentliga konsekvensanalyser eller försök till enighet över blockgränserna.

Under de dryga två år vi levte med Vårdval Stockholm har omfattande kritik från tunga aktörer riktats mot det ansvariga landstingsrådet Filipa Reinfeldts stלבenta reform. I en oberoende utvärdering av Ernst & Young (juni 2008), som Stockholms läns landsting beställde, konstaterade experterna att den medicinska säkerheten på sikt hotas av Vårdval Stockholm. Läkarförbundet har genomfört en enkät bland läkare som arbetar i vårdvalsmodeller (jan 2009). Åtta av tio läkare i Stockholm tycker att de har fått svårare att prioritera patienter med stora och kroniska vårdbehov. Nio av tio anser att många korta besök premieras för mycket. En stor majoritet av Vårdförbundets medlemmar som deltog i en enkät om vårdvalet (okt 2008) sade att vårdvalet inte gav förutsättningar att uppnå målet om vård på lika villkor och inte heller förutsättningar för det förebyggande arbetet. Pensionärernas Riksorganisation, PRO, menar att ersättningen bör viktas efter vårdtyngd. Lagen om vårdval införs nu i hela landet i olika former, men ingenstans väljer man att följa Stockholms modell. Också det är ett underbetyg.

Vårdval Stockholm innebär att alla läkarbesök ger lika mycket pengar till en vårdcentral – oavsett om det är en besökare med en enkel

snuva eller en svårt multisjuk patient med flera komplicerade diagnoser. Ingen extra kompensation ges till mottagningar utifrån socioekonomiska faktorer som inkomst, arbetslöshet eller födelse land, trots att forskningen tydligt visar att detta spelar stor roll för hälsan. Vårdval Stockholm har dränerat Akalla och Norsborg på resurser till förmån för Äppelviken och Östermalm. Det är inte lönsamt idag för vårdgivare att etablera sig i områden med komplicerade vårdbehov. Vårdval Stockholm bidrar därmed till att öka hälsoklyftorna.

Endast en liten del av vårdcentralernas ersättning ges i dagens modell i fast ersättning utifrån hur många patienter som vårdcentralen ansvarar för. Därmed har Vårdval Stockholm flyttat vårdcentralernas fokus från att behandla hela patienter med alla deras problem till att behandla varje diagnos för sig i jakten på fler besök. Den fasta ersättningen är så låg att nödvändiga specialiserade verksamheter som äldre vårdcentraler och familjecentraler tvingats slå igen. Vi har fått en likriktning inom vården där valfrihet reduceras till geografi, inte vårdinnehåll.

Vi rödgröna vill stärka folkhälsan och den enskilda människans rätt att välja den bästa vården för just henne. Därför vill vi ha ett Hälsoval med större mångfald, ökad valfrihet och en mer rättvis fördelning av sjukvårdens resurser. Hälsoval Stockholm ska utjämna hälsoklyftorna i vår region.

Ingela Nylund Watz

Gruppledare och oppositionslandstingsråd för Socialdemokraterna i Stockholms läns landsting

Dag Larsson

Oppositionslandstingsråd för Socialdemokraterna i Stockholms läns landsting

Birgitta Sevefjord

Gruppledare och oppositionslandstingsråd för Vänsterpartiet i Stockholms läns landsting

Håkan Jörnehed

Vice gruppledare för Vänsterpartiet i Stockholms läns landsting

Raymond Wigg

Oppositionslandstingsråd för Miljöpartiet i Stockholms läns landsting

Lena-Maj Anding

Gruppledare för Miljöpartiet i Stockholms läns landsting